

معادن

آمارگیری و انتشار مستمر آمار فعالیتهای مربوط به معادن از سال ۱۳۳۳ توسط وزارت صنایع و معادن وقت آغاز شد این آمارها هر سال همزمان با انتشار «آمار فعالیتهای صنعتی» ضمیمه نشریه مزبور به چاپ می‌رسید ولی از سال ۱۳۳۹ آمارهای مزبور در نشریه‌ای مستقل تحت عنوان «آمار فعالیتهای معدنی ایران» منتشر گردید.

اولین سرشماری از معادن کشور در آذرماه سال ۱۳۴۲ توسط وزارت اقتصاد وقت انجام گرفت. از سال ۱۳۴۲ تا سال ۱۳۵۳، دفتر آمار وزارت اقتصاد با استفاده از آمارهای دفاتر معادن مناطق مختلف کشور، هر سال آماری از فعالیتهای معادن جمع‌آوری و منتشر می‌کرد.

در سال ۱۳۵۳، دومین سرشماری از معادن متشکل کشور با همکاری مرکز آمار ایران و وزارت صنایع و معادن وقت انجام گرفت. از سال ۱۳۵۳ تا سال ۱۳۵۷، مرکز آمار ایران به طور سالانه بخشی از معادن را تحت عنوان معادن منتخب مورد آمارگیری قرار داد. از سال ۱۳۵۷ تا سال ۱۳۶۳ به دلیل عدم اجرای طرحهای آماری و نیز فراهم نبودن آمارهای ثبتی جامع، این بخش از فعالیتهای اقتصادی دچار خلا آماری شد.

در سال های ۱۳۶۴ و ۱۳۶۵، مرکز آمار ایران به آمارگیری از معادن تحت پوشش بخش عمومی اقدام کرد و در سال ۱۳۶۶، سومین سرشماری از معادن کشور را به مرحله اجرا در آورد. از سال ۱۳۶۷ تا سال جاری به استثنای سال ۱۳۷۰ آمارگیری از معادن کشور به طور سالانه انجام می پذیرد.

آمار و اطلاعات ارائه شده در این فصل از نتایج آمارگیریها و سرشماریهای فوق و آمارهای گزارش شده توسط اداره کل صنایع و معادن استان حاصل شده است که شامل مشخصات و عملکرد

اقتصادی معادن و مشخصات عمومی شرکتهای تعاونی معدنی می‌باشد.

شایان ذکر است در آمارگیری از معادن فعال کشور اطلاعات مربوط به نفت و گاز، مواد رادیواکتیو و خاک رس جمع‌آوری نشده است و به دلیل اهمیت خاص نفت و گاز آمارهای مربوط به تولید آنها در فصل ۶ ارائه شده است. ذکر این نکته ضرورت دارد که در این فصل برای طبقه‌بندی فعالیتهای بخش معدن از طبقه بندی بین‌المللی فعالیتهای اقتصادی (I.S.I.C)، ویرایش سوم با اعمال تغییراتی استفاده شده است.

تعاریف و مفاهیم

معادن:

مجموعه کانسار (ذخیره معدنی که بهره برداری از آن اقتصادی می‌باشد) و ماشین‌آلات و تسهیلاتی است که به منظور اکتشاف، تجهیز و بهره‌برداری و کانه‌آرایی از کانسار ایجاد شده است. کانه‌آرایی نیز به کلیه عملیات فیزیکی و شیمیایی که به منظور جداکردن قسمتی از مواد باطله از کانه و یا تفکیک کانه‌ها از یکدیگر صورت می‌گیرد اطلاق می‌شود.

معادن در حال بهره‌برداری:

معادن است که دارای مجوز بهره‌برداری از اداره کل معادن و فلزات (برای معادن غیر از شن و ماسه یا از شهرداریها و فرمانداریها (برای معادن شن و ماسه) می‌باشد و در سال آمارگیری حداقل مدت ۳۰ روز به صورت پیوسته یا ناپیوسته مجموعه‌ای از عملیات استخراج (در پاره‌ای از موارد همراه با کانه‌آرایی) برای بدست‌آوردن کانه قابل فروش در آن انجام می‌شود.

مدیریت خصوصی:

مدیریتی است که توسط افراد یا مؤسسات خصوصی اعمال می‌شود.

مدیریت عمومی:

مدیریتی است که توسط وزارتخانه‌ها، سازمانهای دولتی، نهادهای انقلاب اسلامی، بانک‌ها و شهرداریها اعمال می‌شود.

شاغلان:

کلیه افرادی هستند که در داخل یا خارج معدن به صورت تمام وقت یا پاره وقت برای معدن کار می‌کنند. شاغلان از نظر وظیفه‌ای که به عهده دارند به شاغلان خط تولید (ماهر و غیرماهر) و سایر شاغلان تفکیک می‌شوند.

شاغلان ماهر خط تولید:

کارکنانی هستند که به اعتبار دانش فنی و تجربه ای که کسب کرده اند، توانایی انجام یک قسمت از کار فنی خط تولید را داشته باشند. مانند مهندسان، تکنیسینهای فنی، استادکاران، سرکارگران، کارگران ماهر، تعمیرکاران و رانندگان.

شاغلان غیرماهر خط تولید:

کارکنانی هستند که شغل مورد تصدی آنان در خط تولید نیاز به تعلیم و کسب تجربه ندارد مانند کارگران ساده، باربران و باگیران.

سایر شاغلان:

کارکنانی هستند که در معدن یا دفتر مرکزی به کار اداری، مالی و خدماتی اشتغال دارند و عموماً کارمند نامیده می‌شوند.

جبران خدمات مزد و حقوق‌بگیران:

عبارت است از پرداخت مزد و حقوق و سایر پرداختیه‌ها (پول، کالا و...) به فرد و حقوق‌بگیران. منظور از مزد و حقوق، مجموع پرداختیه‌های کارگاه به صورت پول و یا کالا تحت عنوان مزد و حقوق به مزد و حقوق‌بگیران است.

سایر پرداختی‌ها (پول، کالا و...):

شامل پاداش، اضافه‌کار، هزینه خوراک و پوشاک، هزینه ایاب و ذهاب، حق اولاد، حق عائله‌مندی، حق مأموریت، بدی آب و هوا، سهم کارفرما از بیمه‌های اجتماعی، خواربار، بلیط اتوبوس و... به مزد و حقوق‌بگیران است.

تولید مواد معدنی:

مجموع مواد معدنی حاصل از یک رشته فعالیت استخراج است که به اشکال گوناگون قابل عرضه به بازار می‌باشد. شایان ذکر است که در بعضی از رشته‌های فعالیتها یا معادن، مواد معدنی به همان صورتی که از کانسار استخراج می‌شود عرضه می‌گردد در صورتی که در

بعضی دیگر از رشته‌های فعالیتها یا معادن، مواد استخراج شده پس از انجام عملیات فیزیکی یا شیمیایی لازم به منظور جداکردن قسمتی از مواد باطله، تفکیک کانه‌ها و یا افزایش عیار ماده خام، به بازار عرضه می‌شود. ضمناً در یک رشته فعالیت ممکن است چند ماده معدنی به دست آید مثلاً در رشته فعالیت «استخراج سنگ مس» سنگ مس، کنسانتره مس و کنسانتره مولیبدن حاصل می‌شود که مجموع آنها تولید رشته فعالیت مزبور محسوب می‌شود.

ارزش تولیدات:

ارزش مواد معدنی استخراج شده و سایر تولیدات معدن به قیمت تولیدکننده، یعنی قیمت فروش به مشتریان در محل معدن است.

سرمایه‌گذاری (ارزش تغییرات اموال سرمایه‌ای):

عبارت است از تغییرات ایجاد شده در ارزش اموال سرمایه‌ای (ماشین آلات، ابزار و وسایل کار بادوام و تجهیزات اداری، وسایل نقلیه، ساختمان و زمین، راه اختصاصی، توسعه و اکتشاف و سایر) شامل ارزش خرید، تحصیل یا ساخت اموال سرمایه‌ای جدید و هزینه تعمیرات اساسی اموال سرمایه‌ای موجود در معدن، منهای ارزش فروش یا انتقال اموال سرمایه‌ای.

ارزش افزوده:

عبارت است از ارزش دریافتیه‌ها (ستانده‌ها) منهای ارزش پرداختیه‌ها (داده‌ها).

ارزش دریافتیه‌ها (ستانده‌ها):

عبارت است از ارزش تولیدات مواد معدنی، سایر تولیدات، ساخت و تعمیر اساسی اموال سرمایه‌ای توسط شاغلان و سایر دریافتیه‌های معادن که شامل دریافتی بابت کارهای کنتراتی، تعمیرات جزئی ساختمان و لوازم و تجهیزات اداری، تعمیرات جزئی ماشین آلات، آزمایشگاه و... می‌باشد.

ارزش پرداختیه‌ها (داده‌ها):

عبارت است از ارزش مواد و ابزار و وسایل کار کم دوام، سوخت مصرف شده، آب و برق خریداری شده و سایر پرداختیه‌ها که شامل پرداختی بابت کارهای کنتراتی، تعمیرات جزئی ساختمان و لوازم و تجهیزات اداری، تعمیرات جزئی ماشین آلات، آزمایشگاه و... می‌باشد.

شرکت تعاونی:

رجوع کنید به فصل ۴ - کشاورزی، جنگلداری و شیلات.

شرکت تعاونی معدنی:

شرکت تعاونی است که در زمینه استخراج، بهره‌برداری و فروش مواد استخراج شده از معادن فعالیت دارد.

۱- ۵- مشخصات عمومی معادن در حال بهره برداری برحسب سالهای مختلف استان (هزار ریال)

جبران خدمات مزد و حقوق بگیران	تعداد شاغلان	تعداد معادن			سال
		مدیریت خصوصی	مدیریت عمومی	جمع	
۱۸۳۸۰۲	۲۲۶	۷	۲	۹	۱۳۶۵
۱۶۲۴۹۹۲	۵۱۳	۴۸	۲۲	۷۰	۱۳۷۰
۴۲۶۹۷۴۵	۴۳۸	۵۳	۲۰	۷۳	۱۳۷۵
۷۵۲۸۲۶۹	۴۲۸	۴۶	۸	۵۴	۱۳۸۰
۸۸۳۵۰۶۷	۳۵۳	۵۹	۲	۶۱	۱۳۸۴
۶۶۸۶۴۰۳	۳۰۶	۶۲	۴	۶۶	۱۳۸۵
۱۱۲۶۲۰۰۰	۴۰۶	۸۸	۴	۹۲	۱۳۸۶
۲۳۱۷۰۲۴۸	۵۰۴	۷۴	۱۲	۸۶	۱۳۸۷
۲۱۵۲۱۰۰۰	۷۳۰	۱۳۱	۱۶	۱۴۷	۱۳۸۸

مأخذ - مرکز آمار ایران.

۲-۵- تعداد معادن در حال بهره برداری برحسب فعالیت

سال و شهرستان	جمع	شن و ماسه	سنگ تزئینی	سنگ لاشه	سنگ گچ	خاک نسوز	سیلیس
شهرکرد							
۱۳۷۵	۲۵	۴	۱	۲۰	۰	۰	۰
۱۳۷۹	۱۷	۴	۱	۱۲	۰	۰	۰
۱۳۸۰	۱۵	۴	۱	۱۰	۰	۰	۰
۱۳۸۵	۲۵	۲	۱	۲۱	۰	۱	۰
۱۳۸۶	۳۸	۱۱	۰	۲۶	۰	۱	۰
۱۳۸۷	۳۱	۷	۰	۲۴	۰	۰	۰
۱۳۸۸	۴۶	۲۳	۰	۲۳	۰	۰	۰
بروجن							
۱۳۷۵	۵	۱	۲	۲	۰	۰	۰
۱۳۷۹	۳	۲	۱	۰	۰	۰	۰
۱۳۸۰	۴	۳	۱	۰	۰	۰	۰
۱۳۸۵	۸	۵	۱	۱	۰	۱	۰
۱۳۸۶	۱۴	۹	۱	۳	۰	۱	۰
۱۳۸۷	۱۳	۶	۱	۵	۰	۱	۰
۱۳۸۸	۱۳	۶	۰	۵	۱	۱	۰
فارسان							
۱۳۷۵	۱۲	۶	۲	۳	۱	۰	۰
۱۳۷۹	۸	۳	۴	۰	۱	۰	۰
۱۳۸۰	۵	۱	۳	۰	۱	۰	۰
۱۳۸۵	۹	۲	۳	۴	۰	۰	۰
۱۳۸۶	۱۳	۴	۲	۶	۱	۰	۰
۱۳۸۷	۱۲	۱	۴	۷	۰	۰	۰
۱۳۸۸	۱۴	۷	۱	۶	۰	۰	۰
کردگان							
۱۳۷۵	۱۷	۰	۱۵	۱	۱	۰	۰
۱۳۷۹	۱۸	۲	۱۲	۰	۲	۰	۲
۱۳۸۰	۱۹	۳	۱۲	۰	۲	۰	۲
۱۳۸۵	۱۵	۲	۸	۳	۱	۰	۱
۱۳۸۶	۱۹	۸	۶	۳	۱	۰	۱
۱۳۸۷	۱۹	۶	۶	۵	۱	۰	۱
۱۳۸۸	۲۴	۱۱	۵	۶	۰	۰	۲
کردل							
۱۳۷۵	۳	۰	۲	۰	۰	۱	۰
۱۳۷۹	۴	۰	۲	۱	۰	۱	۰
۱۳۸۰	۷	۳	۲	۱	۰	۱	۰
۱۳۸۵	۷	۰	۱	۴	۱	۱	۰
۱۳۸۶	۷	۱	۰	۵	۰	۱	۰
۱۳۸۷	۹	۱	۰	۵	۲	۱	۰
۱۳۸۸	۴	۲	۰	۲	۰	۰	۰
کوهرنگ							
۱۳۸۰	۴	۴	۰	۰	۰	۰	۰
۱۳۸۵	۲	۱	۰	۱	۰	۰	۰
۱۳۸۶	۱	۰	۰	۱	۰	۰	۰
۱۳۸۷	۲	۰	۱	۱	۰	۰	۰
۱۳۸۸	۲	۱	۰	۱	۰	۰	۰

مأخذ - مرکز آمار ایران. (ر. پ)

۳-۵- تعداد شاغلان معادن در حال بهره برداری در سالهای مختلف استان

سایر کارکنان (اداری، مالی، خدماتی)	کارکنان خط تولید		جمع	سال
	غیرماهر	ماهر		
۱۸	۲۱۲	۲۸۵	۵۱۵	۱۳۷۰
۱۳۲	۱۳۲	۱۷۴	۴۳۸	۱۳۷۵
۱۴۷	۴۸	۲۳۳	۴۲۸	۱۳۸۰
۹۶	۱	۲۰۹	۳۰۶	۱۳۸۵
۱۱۲	۰	۲۹۴	۴۰۶	۱۳۸۶
۱۰۲	۰	۴۰۲	۵۰۴	۱۳۸۷
۵۱	۵۲	۲۶۷	۳۷۰	۱۳۸۸

مأخذ - مرکز آمار ایران. (ر. پ)

۴-۵- مقدار و ارزش تولید مواد معدنی معادن در حال بهره برداری در سالهای مختلف استان

ارزش (هزار ریال)	مقدار تولید (تن)	سال
۳۵۳۶۵۲۲	۱۱۷۷۵۴۱	۱۳۷۰
۱۵۴۵۵۱۳۷	۹۱۹۰۶۸	۱۳۷۵
۶۴۷۶۲۵۴۷	۱۲۹۶۸۴۰	۱۳۸۰
۸۵۸۳۶۵۰۵	۲۶۷۹۷۷۹	۱۳۸۵
۱۳۵۷۳۱۰۰۰	۳۹۴۲۲۲۴	۱۳۸۶
۱۴۸۶۸۰۰۰۰	۴۵۷۶۵۶۵	۱۳۸۷
۱۷۳۴۱۴۰۰۰	۵۰۶۸۴۰۰	۱۳۸۸

مأخذ - مرکز آمار ایران. (ر. پ)

۵-۵- ارزش افزوده و ارزش پرداختیها و دریافتیهای معادن در حال بهره برداری بر حسب سالهای مختلف (هزار ریال)

دریافتیها (ستاندها)	پرداختیها (دادهها)	ارزش افزوده	سال
۳۶۳۸۵۳۲	۶۹۰۶۹۴	۲۹۴۷۸۳۸	۱۳۷۰
۱۶۶۲۰۸۸۴	۳۰۴۸۹۶۹	۱۳۵۷۱۹۱۵	۱۳۷۵
۶۵۹۸۴۶۲۵	۷۰۰۶۸۴۸	۵۸۹۷۷۷۷	۱۳۸۰
۸۷۱۹۷۵۷۲	۲۱۹۱۵۱۶۰	۶۵۲۸۲۴۱۳	۱۳۸۵
۱۳۸۴۶۰۰۰۰	۳۳۷۳۶۰۰۰	۱۰۴۷۲۴۰۰۰	۱۳۸۶
۱۵۲۰۴۷۰۰۰	۳۰۲۴۹۰۰۰	۱۲۱۷۹۸۰۰۰	۱۳۸۷
۱۷۶۷۵۹۰۰۰	۲۹۳۲۲۰۰۰	۱۴۷۴۳۷۰۰۰	۱۳۸۸

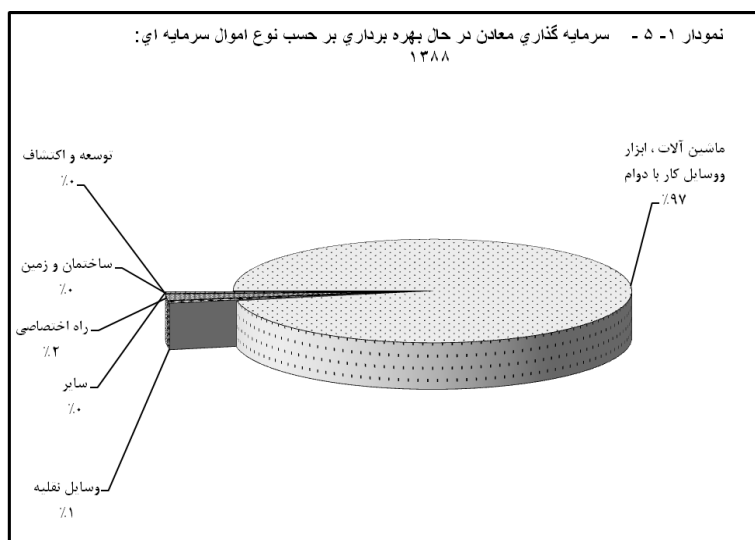
مأخذ - مرکز آمار ایران. (ر. پ)

۵-۶- سرمایه گذاری معادن در حال بهره برداری برحسب فعالیت و نوع اموال سرمایه ای در سالهای مختلف (هزار ریال)

سال	جمع	ماشین آلات، ابزار و وسایل کار بادوام و تجهیزات اداری	وسایل نقلیه
۱۳۷۰	۱۷۹۴۹۲۳	۱۶۰۳۲۵۴	۱۱۵۰۰
۱۳۷۵	۲۳۸۱۶۸۸	۱۹۴۰۴۷۲	۹۵۳۰۰
۱۳۸۰	۱۳۳۹۳۶۴۵	۱۲۶۰۶۲۴۸	۲۳۶۳۰۰
۱۳۸۵	۳۲۶۶۹۰۱۲	۳۱۶۶۱۲۱۶	۲۰۷۷۹۵
۱۳۸۶	۳۲۸۰۸۰۰۰	۳۱۷۵۴۰۰۰	۴۲۰۰۰۰
۱۳۸۷	۲۱۶۸۱۰۰۰	۲۰۰۷۵۰۰۰	۷۴۴۰۰۰
۱۳۸۸	۱۰۱۶۲۰۰۰	۸۳۹۱۰۰۰	۶۸۰۰۰۰

سال	ساختمان و زمین	راه اختصاصی	توسعه و اکتشاف	سایر
۱۳۷۰	۳۵۸۰۹	۱۰۵۰۳۵	۳۹۳۲۵	۰
۱۳۷۵	۲۴۲۸۱۶	۱۰۳۱۰۰	۰	۰
۱۳۸۰	۱۷۵۹۱۶	۲۷۶۸۱	۳۴۷۵۰۰	۰
۱۳۸۵	۱۶۰۰۰۰	۶۴۰۰۰۰	۰	۰
۱۳۸۶	۵۲۰۰۰	۵۸۲۰۰۰	۰	۰
۱۳۸۷	۷۰۰۰	۸۳۵۰۰۰	۲۰۰۰۰۰	۰
۱۳۸۸	۰	۸۱۴۰۰۰	۰	۲۷۷۰۰۰

مأخذ - مرکز آمار ایران. (ر . پ)

مبنا جدول : ۵ - ۶

۷-۵- مشخصات عمومی شرکت های تعاونی معدنی فعال در پایان سال (هزار ریال)

سرمایه	شاغلان	عضو	تعداد	سال و شهرستان
۹۳۷۳۵۵	۳۵	۳۲	۴	۱۳۷۰
۹۳۹۵۶۰	۴۲	۳۹	۵	۱۳۷۵
۱۱۴۱۹۶۰	۵۹	۶۳	۷	۱۳۸۵
۱۱۴۱۹۶۰	۵۹	۶۳	۷	۱۳۸۶
۱۱۷۵۱۱۰	۶۴	۶۶	۷	۱۳۸۷
۱۲۱۰۰۰۰	۷۲	۸۰	۹	۱۳۸۸
۱۲۱۰۰۰۰	۷۲	۸۰	۹	۱۳۸۹
۴۳۰۰۰۰	۳۲	۳۴	۴	شهرکرد
۱۳۴۰۰۰	۸	۸	۱	بروجن
.	.	.	.	فارسان
۵۱۲۰۰۰	۲۴	۳۰	۳	لردگان
۱۳۴۰۰۰	۸	۸	۱	اردل
.	.	.	.	کوهرنگ
.	.	.	.	کیار

مأخذ - اداره کل تعاون استان چهارمحال و بختیاری.

